

МОТИВИ

към проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за платежните услуги и платежните системи

Предложеният проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за платежните услуги и платежните системи предлага изменения, които имат за цел да подготвят платежните услуги и системи за мерките, залегнали в Националния план за въвеждане на еврото в Република България. Тези промени адаптират националната правна рамка, регламентираща платежния надзор и предоставянето на платежни услуги, за периода след присъединяването на България към еврозоната. В законопроекта са включени и изменения, с които се въвеждат мерки, необходими за прилагането на Регламент (ЕС) 2023/606 (с оглед създаването на благоприятни условия за предлагането на акции или дялове на европейските фондове за дългосрочни инвестиции (ЕФДИ) на непрофесионални инвеститори) и на Регламент (ЕС) 2024/886 (с цел обезпечаване на предоставянето на незабавни кредитни преводи в евро по ефективен и конкурентен начин). Със законопроекта са предвидени и други промени за прецизиране на правната рамка и обезпечаване на ефективното осъществяване на платежния надзор.

I. Промени в Закона за платежните услуги и платежните системи, свързани с въвеждане на еврото в Република България

Редакциите в чл. 2, ал. 1, т. 12 и ал. 3, чл. 8, чл. 9, ал. 1, чл. 38, чл. 48, чл. 68, ал. 6, чл. 69, ал. 1 и ал. 3, чл. 80, ал. 1 и чл. 118, ал. 1 от Закона за платежните услуги и платежните системи (ЗПУПС) са от техническо естество и се налагат с цел подготовка на платежните услуги и платежните системи за предстоящото въвеждане на еврото като парична единица в България. Със законопроекта се транспонират разпоредбите на *Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета за платежните услуги във вътрешния пазар*¹ и *Директива (ЕС) 2009/110 на Европейския парламент и на Съвета относно предприемането, упражняването и пруденциалния надзор на дейността на институциите*

¹ Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година за платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 2002/65/ЕО, 2009/110/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 и за отмяна на Директива 2007/64/ЕО

за електронни пари, които съдържат посочвания на еврото². В тези разпоредби се съдържат конкретни изисквания на правото на ЕС, в които са посочени точно определени суми в евро.

Законопроектът в частта относно въвеждане на еврото в България ще влезе в сила от датата на въвеждане на еврото в България.

Промените в чл. 87 от ЗПУПС целят запазване и след въвеждането на еврото в Република България на използваната и към настоящия момент в националното законодателство опция по чл. 86 от Директива (ЕС) 2015/2366, съгласно която за националните платежни операции държавите членки могат да предвидят по-кратки максимални срокове за изпълнение от общо предвидените в директивата.

От датата на въвеждане на еврото в Република България ще бъде преустановено функционирането на оперираната от БНБ платежна система за брутен сетълмент в реално време РИНГС, като в тази връзка е предвидената отмяна на раздел III от глава осма на ЗПУПС, както и на т. 24а от § 1 от допълнителните разпоредби на ЗПУПС.

Променено е систематичното място в закона на чл. 148а от ЗПУПС, който урежда клиринга и сетълмента на платежни операции, свързани с карти.

Предвидени са редакции в чл. 153 от ЗПУПС в съответствие с правилата на Трансевропейската автоматизирана система за брутен сетълмент на експресни преводи в реално време (TARGET).

С оглед на необходимостта от хармонизиране на надзорните практики на БНБ в областта на платежния надзор с практиките на Евросистемата е предвиденото допълнение в чл. 154, ал. 2 от ЗПУПС по отношение на лицата – обект на осъществявания от БНБ платежен надзор, както и създаването на раздел IVа „Надзор над електронни платежни инструменти, схеми и споразумения“ в глава девета от ЗПУПС. Предложените промени ще обезпечат ефективното прилагане от страна на БНБ на Рамката на Евросистемата за надзор над електронни платежни инструменти, схеми и споразумения (Eurosystem oversight framework for electronic payment instruments, schemes and arrangements – PISA framework).

Гореописаните изменения и допълнения на ЗПУПС следва да влязат в сила от датата на въвеждане на еврото в Република България.

² Директива 2009/110/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 г. относно предприемането, упражняването и пруденциалния надзор на дейността на институциите за електронни пари и за изменение на директиви 2005/60/ЕО и 2006/48/ЕО, и за отмяна на Директива 2000/46/ЕО

II. Други промени

1. Предложени са и други изменения в ЗПУПС, свързани с осъществявания платежен надзор, както и във връзка с констатирани непълноти, както следва:

С оглед прецизиране на нормативната уредба и в съответствие с чл. 30, параграф 1, ал. 1, параграф 2 и параграф 4, чл. 68, параграф 6 и чл. 100, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/2366 се предлагат съответни изменения в чл. 33, ал. 8, 9, 10 и 12 и в чл. 74, ал. 8 от ЗПУПС.

Предвидено е създаването на нова ал. 3 в чл. 21 от ЗПУПС, съгласно която в случай че платежна институция използва средства от собствения си капитал за отпускане на кредити, свързани с платежните услуги по чл. 4, т. 4 или 5 от ЗПУПС, размерът на тези средства не може да е по-голям от превишението на собствения капитал на платежната институция над нормативно изискуемия му размер. Предложената промяна ще подпомогне осъществяването на надзор от страна на БНБ за изпълнение на изискването на чл. 18, параграф 4, буква „г“ от Директива (ЕС) 2015/2366, съответно чл. 21, ал. 1, т. 4 от ЗПУПС, собственият капитал на платежна институция да е достатъчен по всяко време с оглед общия размер на отпуснатия кредит. В тази връзка е предвидено и създаването на ал. 6 в чл. 21 от ЗПУПС, препращащ към наредба на БНБ относно прилагане на разпоредбите, свързани с отпускане на кредити от платежна институция.

Предложено е допълнение, свързано с разширяване на кръга на органите, на които може да бъде предоставяна информация, представляваща професионална тайна по аналогия на чл. 64, ал. 1, т. 7 от Закона за кредитните институции. Съгласно направеното допълнение в чл. 159, ал. 1, т. 6 от ЗПУПС информация, представляваща професионална тайна, може да бъде предоставяна освен на органите на държави членки, посочени в чл. 160 от ЗПУПС, и на други органи на държави членки, на които е възложено задължение да упражняват надзор над предприятията от финансовия сектор и финансовите пазари. Предложеното допълнение е свързано с обезпечаване възможността за предоставяне на информация от страна на БНБ в съответствие със Съвместни насоки за създаването на система на Европейските надзорни органи за обмен на информация, относима към оценката на надеждността и пригодността на лицата, притежаващи квалифицирано дялово участие,

на директорите и лицата, заемащи ключови позиции във финансови институции и участници на финансовите пазари от компетентните органи³.

Предложена е промяна в чл. 121, ал. 2, т. 5 от ЗПУПС по отношение на едно от условията, при които банка може едностранно да прекрати рамков договор за платежна сметка за основни операции, която цели постигане на пълно съответствие с разпоредбата на чл. 119, ал. 5, т. 2 от ЗПУПС във връзка със случаите, в които банка може да откаже откриване на платежна сметка за основни операции на потребител.

Въведените изменения в чл. 4, т. 3 и 5 и § 1, т. 45 от допълнителните разпоредби на ЗПУПС са с цел прецизиране и привеждане в стриктно съответствие с чл. 4, т. 44 и т. 3 и 5 от Приложение I „Платежни услуги (съгласно член 4, точка 3)“ към Директива (ЕС) 2015/2366, в чл. 33, ал. 7 от ЗПУПС, както и изменението в чл. 39, ал. 1 от ЗПУПС в съответствие с чл. 29, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/2366. Предвидена е редакция на чл. 39, ал. 1 от ЗПУПС с оглед синхронизиране с чл. 5, параграф 1 от Директива 2009/110/ЕО.

2. Изменения във връзка с въвеждането на мерки, необходими за прилагането на Регламент (ЕС) 2024/886:

С част от предложените в ЗПУПС законодателни промени се предвиждат мерки, обезпечавщи прилагането на Регламент (ЕС) 2024/886 на Европейския парламент и на Съвета от 13 март 2024 година за изменение на регламенти (ЕС) № 260/2012 и (ЕС) 2021/1230 и на директиви 98/26/ЕО и (ЕС) 2015/2366 по отношение на незабавните кредитни преводи в евро (Регламент (ЕС) 2024/886). С приемането на Регламент (ЕС) 2024/886 е изпълнен ключов ангажимент от Стратегията на Комисията за плащанията на дребно за 2020 г., чиято цел е пълното навлизане в практиката на незабавните кредитни преводи в ЕС. С регламента по същество е направено изменение в Регламент (ЕС) № 260/2012 от 2012 г. (уреждащ единната зона за плащания в евро - SEPA), в който вече се съдържат общи разпоредби за всички кредитни преводи в евро, като се добавят специфични разпоредби за незабавни плащания в евро (SEPA Instant Credit Transfer).

Основната цел на нормативните изменения е да се осигури разпространението на незабавните плащания в евро, доколкото Регламент (ЕС) 2024/886 предвижда задължение за всички доставчици на платежни услуги, които предоставят кредитни преводи в евро, да

³ Joint Guidelines on the system established by the European Supervisory Authorities for the exchange of information relevant to the assessment of the fitness and propriety of holders of qualifying holdings, directors and key function holders of financial institutions and financial market participants by competent authorities

обезпечат и предлагането и на услугата за незабавни кредитни преводи в евро. За последната са определени редица технически изисквания, включително възможност за получаване на платежни нареждания и за осигуряване на достъп до незабавните кредитни преводи в евро 24 часа в денонощието, 365 дни в годината, без възможност за ограничения само до работни дни. Това отличава този вид плащания от другите кредитни преводи в евро, които се обработват от доставчиците на платежни услуги само в работно време, като средствата могат се превеждат на получателя до края на следващия работен ден. Незабавните плащания представляват ключова технологична иновация в областта на платежните услуги, тъй като позволяват освобождаване на средства, блокирани във финансовата система, да станат незабавно достъпни за потребление и инвестиции от страна на потребителите и предприятията. Основните изменения се състоят от мерки за ограничаване на размера на налаганите такси за изпълнение на незабавни кредитни преводи в евро; въвеждане на задължение за проверка за съответствие между името на получателя и идентификатора на сметката като ефективна мярка срещу определени видове наблюдавани на пазара измами; предоставяне на възможност за пряко участие на платежните институции и дружествата за електронни пари в платежните системи с окончателност на сетълмента, с оглед обезпечаване на предоставянето на незабавни кредитни преводи в евро по ефективен и конкурентен начин, както и с оглед гарантиране на равнопоставеност между банките и останалите доставчици на платежни услуги. За въвеждането на отделните мерки по прилагането на регламента са въведени различни срокове (в това число мерките по чл. 86а, по чл. 68, т. 2, както и по чл. 23, ал. 2, чл. 126, 130а, чл. 146, чл. 148, чл. 167, ал. 2), съобразени изцяло с предвидените в регламента.

3. Предложени са промени в Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране:

На 20 март 2023 г. в Официален вестник на Европейския съюз беше публикуван Регламент (ЕС) 2023/606 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2023 година за изменение на Регламент (ЕС) 2015/760 по отношение на изискванията, свързани с инвестиционните политики и условията за дейността на ЕФДИ, и обхвата на допустимите инвестиционни активи, изискванията за състава на портфейла и за диверсификацията, както и заемането на парични средства и други правила на фондовете. Мерките, осигуряващи прилагането на Регламент (ЕС) 2015/760 в националното законодателство, се съдържат в Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за

колективно инвестиране (ЗДКИСДПКИ). С измененията в Регламент (ЕС) 2015/760 се цели преодоляване на регулаторната тежест, за да станат ЕФДИ по-достъпни и популярни сред непрофесионалните инвеститори, което да улесни набирането и насочването на капитал към дългосрочни инвестиционни проекти. Посочените изменения в Регламент (ЕС) 2015/760 налагат необходимостта в националното законодателство да се разшири достъпът на непрофесионалните инвеститори до ЕФДИ чрез улесняване предлагането на дялове и акции на ЕФДИ от страна на лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове с произход от България или друга държава членка. Съгласно чл. 2 от регламента, посочените промени следва да се прилагат считано от 10 януари 2024 г.

III. Финансови средства, необходими за прилагането на новата уредба

Предложените промени със Закон за изменение и допълнение на ЗПУПС няма да имат пряко отражение върху държавния бюджет на Република България, като тяхното прилагане няма да бъде свързано с допълнителни разходи/ трансфери/ други плащания, които да подлежат на одобрение по държавния бюджет.

Предлаганите със законопроекта изменения не водят до увеличаване на административната тежест за заинтересованите страни. С предвиденото допълнение в чл. 154, ал. 2 от закона по отношение на лицата – обект на осъществявания от БНБ платежен надзор, както и във връзка със създаването на раздел IVa „Надзор над електронни платежни инструменти, схеми и споразумения“ в глава девета на закона, не се създава нов лицензионен или регистрационен режим, ефекта от прилагането на който да се характеризира с увеличаване на административната тежест. Установеният контрол е последващ, аналогично на предвидения в Раздел IV надзор, като същият не оказва съществено въздействие върху съществуващите регулаторни режими, услуги и регистри.

IV. Очаквани резултати от прилагането

Във връзка с прилагането на предложените промени в ЗПУПС очакваните резултати се състоят в повишаване на ефективността на осъществявания от Българската народна банка платежен надзор и обезпечаване на изпълнението на отделни надзорни правомощия. Предложените изменения и допълнения са предвидени с оглед прецизиране на нормативната уредба и постигане на стриктно съответствие с европейското законодателство. В допълнение, въвеждането на мерки по прилагане на Регламент (ЕС)

2024/886 ще доведе до по-широко разпространение на незабавните кредитни преводи в евро, които ще осигурят значителни ползи като повишена икономическа ефективност за ползвателите и доставчиците на платежни услуги, намалена пазарна концентрация, повишена конкуренция и избор на електронни плащания.

Въвеждането на мерките по прилагането на Регламент (ЕС) 2023/606 цели действащата към момента правна уредба да бъде развита и адаптирана към приетото европейско законодателство. Конкретната цел, която ще бъде постигната, е разширяване на достъпа на непрофесионалните инвеститори до ЕФДИ чрез улесняване предлагането на дялове и акции на ЕФДИ от страна на лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове с произход от България или друга държава членка.

V. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз

Съгласно чл. 1, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/1535 на Европейския парламент и на Съвета от 9 септември 2015 г. установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите регламенти и правила относно услугите на информационното общество (Директива (ЕС) 2015/1535), същата не се прилага за правилата, свързани с въпросите, които са предмет на законодателството на Съюза в областта на финансовите услуги, както са изброени неизчерпателно в приложение II към посочената директива. Наред с това, в законопроекта не се съдържат елементи и правила, които имат характеристиките на технически регламент по смисъла на Директива (ЕС) 2015/1535, включително няма технически спецификации, отнасящи се до предлагани на пазара продукти или услуги. В резултат на изложеното, не се налага нотифициране до Европейската комисия на посочения законопроект.